

Міністерство освіти і науки України
Університет банківської справи
Черкаський навчально-науковий інститут

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черкаси 2021

Міністерство освіти і науки України
Університет банківської справи
Черкаський навчально-науковий інститут

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ СВІТУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

МАТЕРІАЛИ
XV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 листопада 2021 р.

Черкаси

УДК 336.71 (477)

ББК 65.262 (4Укр)

Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків :
Матеріали XV Міжнародної науково–практичної конференції. 17 листопада
2021 р. – Черкаси : ЧННІ Університет банківської справи, 2021. – 241 с.

Відповідальні за випуск Пантелєєва Н.М., д.е.н., професор

Збірник містить матеріали XV Міжнародної науково–практичної конференції «Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків» з актуальних проблем реалізація цілей сталого економічного розвитку в умовах викликів кризи COVID-19; функціонування та розвиток фінансової індустрії і банківських систем; упровадження фінансових технологій та цифрових рішень для забезпечення фінансової інклюзії та безпеки в умовах нових викликів і загроз; реалізації стратегій, моделей та технологій менеджменту в умовах цифрових трансформацій, інновацій та пандемічних обмежень; сучасних новації у ключових аспектах обліку, аудиту та оподаткування; секторального лідерства індустрії інформаційних і комунікаційних технологій; кримінально-процесуальних аспектів розслідувань фінансових і кіберзлочинів; формування необхідних знань і навичок для задоволення поточних і майбутніх очікувань суспільства та ринку праці.

Видання розраховано на фахівців фінансової сфери, науковців, викладачів, фахівців, аспірантів і здобувачів вищої освіти.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Києва, Полтави, Ірпіння, Львова, Сум, Хмельницька, Одеси, Черкас, Мелітополя (Україна), Республіки Казахстан, Республіки Узбекистан, Республіки Біларусь.

Погляди, висловлені в публікаціях, є виключно позицією авторів.

© Автори текстів, 2021 р.

© ЧННІ УБС, 2021 р.

ОЦІНЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ

Самоховець М.П., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Гречишкіна О. О., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту,
Поліський державний університет (м. Пінськ, Білорусь)

Згідно з Програмою соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на 2021-2025 роки, ключовою метою розвитку стає створення умов, що забезпечують стійкий економічний розвиток, зростання добробуту та рівня життя населення.

Державний бюджет виступає фінансовою базою для фінансування програм розвитку виробничої та соціальної сфери, у тому числі з урахуванням несприятливих епідеміологічних умові необхідності додаткових заходів щодо підтримки системи охорони здоров'я.

Актуальним завданням є формування доходної частини державного бюджету в достатньому обсягу. У таблиці 1 наводяться дані про зміну загальної суми доходів консолідованого бюджету Республіки Білорусь за 2015-2020 роки.

Таблиця 1

Динаміка доходів консолідованого бюджету Республіки Білорусь

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Доходи, млрд. дол. США	20,25	20,42	23,36	25,30	27,70	23,21
Темпи зростання, %	100,82	114,39	108,32	109,48	83,79	100,82
Частка доходів у ВВП, %	36,62	42,99	42,70	42,17	42,95	38,82

Джерело: складено за даними Євразійської економічної комісії [1]

Наведені дані показують, що з 2015 до 2019 року спостерігалася позитивна динаміка. У 2019 році, порівняно з 2015 роком, доходи консолідованого бюджету Республіки Білорусь збільшилися на 7,45 млрд. дол. США (на 36,77%). Однак у 2020 році відбулося суттєве зменшення доходів консолідованого бюджету Республіки Білорусь порівняно з 2019 роком – на 4,49 млрд. дол. США (на 16,21%). Дані негативні зміни були зумовлені погіршенням фіскальних показників країни у 2020 році, що пов'язано головним чином із соціально-економічними наслідками пандемії Covid-19. Внаслідок зниження ділової активності у різних галузях економіки відбулося зниження обсягів податкових надходжень.

Найбільшу питому вагу у доходах консолідованого бюджету Республіки Білорусь складають податкові доходи. До податкових доходів у Республіці Білорусь відповідно до бюджетної класифікації відносять 6 підгруп та відповідні їм види доходів [2]:

1. *Податки на доходи та прибуток:*

- податки на доходи, що сплачуються фізичними особами;
- податки на доходи та прибуток, що сплачуються організаціями;
- податки на доходи та прибуток, що сплачуються організаціями та індивідуальними підприємцями.

2. *Податки на фонд заробітної плати.*

3. *Податки на власність:*

- податки на нерухоме майно;
- податки на залишкову вартість майна.

4. *Податки на товари (роботи, послуги):*

- податки від виручки від реалізації товарів (робіт, послуг);
- податки на окремі товари (продукцію);

- податки та збори на окремі види діяльності;
 - збори за користування товарами (дозволи на їхнє використання), провадження діяльності.
5. *Податкові доходи від зовнішньоекономічної діяльності*
- митні збори, ввізні мита;
 - вивізні мита;
 - інші збори та надходження від зовнішньоекономічної діяльності.
6. *Інші податки, збори (мита) та інші податкові доходи.*

Частка податкових доходів у структурі доходів консолідованого бюджету з 2015 до 2020 року знизилася на 4,45% і склала 54,68% у 2020 році. Зміни у структурі податкових доходів консолідованого бюджету Республіки Білорусь представлені на рис. 1.

Рис. 1. Структура податкових доходів консолідованого бюджету Білорусі

Джерело: складено за даними Євразійської економічної комісії [1]

У 2020 році порівняно з 2015 роком частка податку на доходи фізичних осіб збільшилась на 3,75%, частка ПДВ – на 5,54%, частка акцизів – на 0,87%. Водночас відбулося скорочення за іншими видами податків: частки податків на прибуток на 1,10%, частки податків на міжнародну торгівлю та операції на 5,00%, частки податків на власність на 1,28% та частки інших податків на 2,79%. У 2020 році найбільшу питому вагу у структурі податкових доходів займав ПДВ (38,16%), а найменшу – податки на власність (4,26%). Надходження ПДВ забезпечуються здебільшого за рахунок ПДВ на товари, що ввозяться на територію країни, їхня частка у 2020 році склала 37,31%. Надходження акцизів забезпечуються переважно за рахунок надходжень акцизів на спиртовмісну, алкогольну продукцію, що реалізується на внутрішньому ринку (2,87%) та акцизів на тютюнову продукцію, що реалізується на внутрішньому ринку (3,74%). Податкові надходження від міжнародної торгівлі та операцій включають митні та інші імпорتنі мита (4,75%), податки на експорт (7,27%) та інші податки на міжнародну торгівлю та операції (0,56%) [3; 4].

Надходження податкових доходів консолідованого бюджету Білорусі збільшувалися протягом 2015-2019 років з 11,977 млрд. дол. США до 15,270 млрд. дол. США. Однак у 2020 р. відбулося зниження обсягу податкових надходжень на 2,577 млрд.дол.США (на 16,88%), який становив 12,692 млрд.дол.США. Загалом за період 2015-2020 років податкові надходження зросли на 0,716 млрд. дол. США (на 5,98%), у тому числі збільшилися надходження з податку на доходи фізичних осіб на 0,595 млрд. дол. на 23,96%), акцизів на 0,173 млрд.дол.США (на 16,59%).

Податкові доходи зараховуються як у республіканський, і у місцеві бюджети (таблиця 2). До загальнодержавних податків відносяться ПДВ, акцизи, податок на прибуток, податок на доходи іноземних організацій, податок з доходів фізичних осіб, податок на нерухомість, земельний податок, екологічний податок, податок на видобуток (вилучення) природних ресурсів, збір за проїзд автомобільних транспортних засобів іноземних держав та інші. До місцевих податків належать податок на володіння собаками, курортний збір, збір із заготівельників. Особливістю оподаткування є те, що при затвердженні бюджету на черговий рік встановлюється відсоток відрахувань до місцевих бюджетів загальнодержавних податків.

Таблиця 2

Надходження до бюджету платежів, контрольованих податковими органами

Регіон	Доходи консолідованого бюджету, млн. руб.		у тому числі:			
			республіканського бюджету		місцевих бюджетів	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
м. Мінськ	12 911,1	13 321,7	7 883,8	8 059,1	5 027,4	5 262,6
Брестська обл.	1 664,8	1 616,3	-88,2	-241,3	1 753,1	1 857,6
Вітебська обл.	1 858,1	1 909,8	402,1	395,6	1 456,0	1 514,3
Гомельська обл.	2 631,9	2 450,2	657,1	512,8	1 974,8	1 937,4
Гродненська обл.	2 541,7	2 825,0	1 092,8	1 296,7	1 449,0	1 528,3
Мінська обл.	3 896,3	3 511,9	1 194,4	583,9	2 701,9	2 928,0
Могильовська обл.	1 305,3	1 437,6	-6,1	-37,0	1 311,3	1 474,5
Разом платежів	26 809,3	27 072,4	11 135,9	10 569,7	15 673,4	16 502,7

Джерело: [5]

За даними табл. 2 видно, що найбільше надходження до бюджету платежів, контрольованих податковими органами, припадає на місцеві бюджети – 58,5% у 2019 році та 61,0% у 2020 році. При цьому в регіональному розрізі найбільшу питому вагу займає м. Мінськ.

У перспективі для формування бюджету повинні враховуватися можливі ризики. Це пов'язано з необхідністю відновлення рівня ділової активності економічних суб'єктів і досягненням цільових значень фінансових показників, що склалися до пандемії. У свою чергу, це дозволить збільшити надходження до бюджету з податку на прибуток та інших податків, тим самим зміцнюючи податкову базу державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Евразийская экономическая комиссия. Финансовая статистика URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/fin_stat/ . (Дата доступа: 22.10.2021).
2. Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 31 декабря 2008 г. № 208 «О бюджетной классификации Республики Беларусь» URL: https://www.minfin.gov.by/upload/bp/act/postmf_311208_208.pdf. (Дата доступа: 02.11.2021).
3. Samakhavets, M.P., Hrechyshkina O.O. Financial aspects of the Belarusian foreign trade. *Economic and Engineering Studies*. 2020. Vol. 1, Iss 7. P. 16-21.
4. Самоховец М.П., Гречишкина Е.А. Формирование налоговых доходов от ВЭД в Республике Беларусь в условиях функционирования ЕАЭС. *Подільський науковий вісник : науково-практичний журнал*. 2020. № 3 (15)-4 (16). С. 40-46.
5. Министерство по налогам и сборам Республики Беларусь. Поступления в разрезе бюджетов URL: <http://www.nalog.gov.by/ru/postupleniya-v-razreze-nalogov/>. (Дата доступа: 02.11.2021).

З М І С Т

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ КРИЗИ COVID–19.....

<i>Абдибеков С. У.</i> Оценка эффективности развития региона как субъекта ВЭД.....	8
<i>Жежерун Ю.В.</i> Забезпечення фінансової стабільності банківського сектору в умовах викликів коронакризи	11
<i>Зайналов Ж.Р., Расулов З.Ж.</i> Попытка переосмысления значения экономических циклов	14
<i>Зборина И. М.</i> Проблемы восстановления и развития человеческого капитала в условиях кризиса COVID-19	17
<i>Курбонов Х.А., Бердимуратов А.</i> Проблемы развития рынка корпоративных ценных бумаг в динамично развивающейся экономике ...	20
<i>Панковець М.П., Бикова М. А.</i> Світова енергетична криза 2021: причини, наслідки, шляхи подолання	22
<i>Панковець М.П., Михалюк І.В.</i> Міжнародний обмін інформаційними технологіями в забезпеченні інноваційної складової сталого розвитку ...	24
<i>Пантелєєва Н.М., Тупіцька Л.В.</i> Вплив епідемії коронавірусу на розвиток ринку іпотечного кредитування	27
<i>Расулов Ш.Ж.</i> Легализация капитала – основа формирования инновационного роста экономики	30
<i>Сембиева Л. М., Жагыпарова А. О.</i> Влияние пандемии на развитие банковской системы Республики Казахстан	33
<i>Фостяк В.В., Швед І.В.</i> Ринок страхування за часів пандемії	35
<i>Хмелярчук М. І., Майстренко В.М.</i> Монетарна політика НБУ в контексті сприяння забезпечення цілей сталого розвитку	38
<i>Шевчук Т. В.</i> Сталий розвиток економіки України в умовах коронакризи	42

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ СВІТУ: РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ І ПОДАЛЬШІ КРОКИ.....

<i>Антків В.В.</i> Особливості кредитування банками корпоративних клієнтів в умовах коронакризи	45
<i>Варцаба В.І.</i> Використання інструментів монетарної політики в протидії пандемії: світовий досвід	48
<i>Гірна О.Й.</i> Вплив онлайн-платежів на прибутковість банків країн з різним рівнем економічного розвитку	51
<i>Голикова А.С.</i> Особенности построения банковских экосистем для субъектов малого и среднего бизнеса в Республике Беларусь	53
<i>Завадська Д.В.</i> Особливості кредиту як джерела фінансування інноваційних потреб розвитку економіки	56
<i>Карчева Г. Т., Карчева І. Я.</i> Українські необанки та як вони впливають на діяльність корпоративних з ними банків	59
<i>Лукашук М. В.</i> Банківське кредитування інновацій в економіці: сучасний	62

стан та закордонний досвід.....	
Мищенко В.І., Науменкова С. В. Особливості дії валютного каналу монетарної трансмісії в Україні	65
Пантелєєва Н.М. Глобальна карта ESG-банкінгу: модель, регулювання та практика	68
Проскура К. Ю. Неопределённость правового режима безналичных денег как причина ущемления прав их собственников при банкротстве банков	71
Радченко Н. Г. Якість кредитного портфелю банків та напрями її підвищення в Україні	74
Третьак Н.М., Здор А.А. Чат-боти: розвиток технологій дистанційного обслуговування банків в умовах цифровізації	77
Федорущенко Б.В. Система забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України	80
Якушева І. Є. Проблеми забезпечення стійкого розвитку банківської системи України	83

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ ІНДУСТРІЇ У ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....

Алиева С.С. Финансы домохозяйств – важная составляющая благополучия государства	86
Алиева С.С. Факторы, способные обеспечить финансовую и инвестиционную привлекательность турпредприятий	89
Зайналов Ж.Р. Причины возникновения дефицита бюджета и меры по его ликвидации	91
Заславська О. І., Петканич М.-В.М. Необанки як новітня модель фінансового посередництва	93
Квасницька Р. С. Корпоративне управління в системі підвищення економічної ефективності функціонування банківських установ	96
Колєснікова Л. Л. Фінансовий консалтинг з управління персональними фінансами клієнтів на прикладі практики Ощадбанку	99
Криниця С. О., Вербіцький М.В. Сучасні підходи до фінансування креативної індустрії	102
Кузнєцова А. Я., Маслов В. О. Проблематика реалізації Державно-приватного партнерства в Україні	105
Литвин О. Є., Семенець І.В. Шляхи стимулювання інвестиційного процесу в Україні	108
Онїщенко Г.В. Глобальні ініціативи фіскальної політики і національна відповідь	111
Пантелєєва Н.М., Джаджа С.Б. Теоретичні аспекти фінансового планування діяльності бюджетних установ	114
Сокирка Д.С. “Фінансизована економіка” через призму еволюції грошей	117
Фостяк В.В., Купчик О.О. Проблеми та перспективи ринку платіжних карток в Україні в умовах цифрової економіки	121

<i>Харченко А.М., Степаненко О.С.</i> Стримуючі та посилюючі фактори ринку інноваційних банківських послуг України	122
<i>Харченко А.М., Поліщук Н.А.</i> Роль стратегічного планування платоспроможності та ліквідності банку в сучасних умовах	126
<i>Чепелюк Г.М., Григоренко А.О.</i> Кредитна політика АТ КБ «ПриватБанк» на ринку банківських послуг	128
<i>Шабанова О.В.</i> Сучасні тенденції розвитку страхового бізнесу	131
<i>Шірінян Л. В., Шірінян Е. А.</i> Формування банківської екосистеми в Україні	133
<i>Штейнгауз Д.О.</i> Сутність та класифікація фінансово-кредитних інструментів ефективного функціонування і розвитку ринку житлової нерухомості	134

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЦИФРОВІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ ТА БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ.....

<i>Єгоричева С. Б.</i> Застосування штучного інтелекту в банківському бізнесі для сталого розвитку	136
<i>Запорожець С.В., Тригуб Ю.П.</i> Напрями забезпечення фінансової інклюзії в Україні	139
<i>Захаркін О.О., Чухно Р. Ю.</i> Транспарентність бюджетного процесу в системі забезпечення фінансової безпеки держави	142
<i>Корнєєв В.В.</i> Цифровізація фінансового сектора: зміни і очікування	145
<i>Литвин О. Є., Романенко В.С.</i> Особливості фінансової інклюзії в умовах становлення економіки сталого розвитку	147
<i>Лобозинська С. М., Скоморович І.Г., Владичин У.В.</i> Цифрова трансформація банківської системи України	149
<i>Опенько В. А.</i> Фінтех компанії як допоміжний інструмент для розвитку фінансового сектору в Україні	152
<i>Радченко Н. Г., Пересипкін О. А.</i> Цифровізація банківських послуг у період діджиталізації інформаційних технологій	155
<i>Харченко А. М.</i> Вплив пандемії на забезпечення фінансової інклюзії в Україні	156

СТРАТЕГІЇ, МОДЕЛІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ, ІННОВАЦІЙ ТА ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ.....

<i>Гаряга Л. О., Нечипоренко А. О.</i> Антикризове управління: особливості в умовах цифровізації економіки	160
<i>Жуковська С.Т.</i> Scrum-команда як основа підвищення конкурентоспроможності ІТ-підприємства	163
<i>Кочума І.Ю., Комісар О.В.</i> Антикризове управління в умовах карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19	165
<i>Кочума І.Ю., Князєв О.В.</i> Основні функції менеджменту в умовах карантинних обмежень	168

<i>Кочума І.Ю., Лакутін Д.В.</i> Актуальні проблеми використання метапрограм в управлінні персоналом	170
<i>Кочума І.Ю., Шарай А.В.</i> Сучасні технології в управлінні людськими ресурсами	173
<i>Кукса В. М., Кукса В. М.</i> Управління якістю та витратами автобусних перевезень в умовах розвитку цифрових технологій та пандемії COVID-19	176
<i>Литвин О. Є., Хмелевська В. В.</i> Особливості ціноутворення на різних типах ринків	178
<i>Руденко М.В., Качуровська А.І.</i> Формування стратегії розвитку транспортних підприємств в умовах невизначеності	181
<i>Харченко А.М., Лакутін Д.В.</i> Використання технології блокчейн для побудови ефективних бізнес-процесів підприємства	183

НОВАЦІЇ У КЛЮЧОВИХ АСПЕКТАХ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....

<i>Гончаренко О.О., Драник Ю. С.</i> Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	187
<i>Гончаренко О.О., Гаркуша Л. В.</i> Особливості та проблемні аспекти формування облікової політики бюджетної установи	189
<i>Зайналов Ж.Р.</i> Препятствует ли высокое налоговое бремя финансовым результатам предприятий?	192
<i>Кундря-Висоцька О. П., Демко І. І., Вагнер І. М.</i> Інтегрована звітність як інструмент ділової етики сучасних бізнес-комунікацій	196
<i>Руденко М.В., Мельник Т. В.</i> Актуальні питання обліку, аудиту та оподаткування доходів підприємств	199
<i>Самоховець М. П., Гречишкіна О.О.</i> Оцінювання податкових доходів державного бюджету Республіки Білорусь	202
<i>Шинкаренко О.М., Заєць Т.М.</i> Особливості проведення контролю розрахунків з оплати праці	205
<i>Шинкаренко О.М., Надточій С. П.</i> Особливості обліку розрахунків з покупцями і замовниками	207

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ СЕКТОРАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА ІНДУСТРІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....

<i>Засядько А.А.</i> Розвиток ІТ-ринку України в умовах пандемії	209
<i>Пантєлєєва Н.М., Васенко К.О.</i> Розробка інтерактивної карти фінансової інклюзії	212
<i>Пантєлєєва Н.М., Іванюк О.</i> Розробка онлайн сервісів розрахунку ефективності майнінгу криптовалюти	215
<i>Пантєлєєва Н.М., Краснокутський Д.</i> Нові контури орендних відносин в цифровій економіці	218

КРИМІНАЛЬНО–ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАНЬ ФІНАНСОВИХ І КІБЕРЗЛОЧИНІВ.....

<i>Авраменко О.Л., Міщенко О.О., Чижикова С.Е.</i> Злочинність, пов'язана з криптовалютою на території України, та її правова оцінка	221
<i>Брайченко С.М., Вдовіченко Р.В., Рімаві Д.С.</i> Правова основа використання криптовалюти в Україні	224
<i>Вайганг Г.О., Собчук А.В., Москалик А. В., Бурій Ю. А.</i> Аналіз проблем кіберзлочинності в Україні	227
<i>Вайганг Г.О., Комар К. В., Мельник М. М.</i> Захист прав та інтересів особи внаслідок розміщення недостовірної інформації щодо неї в мережі Інтернет	230
<i>Комар К. В., Шевченко В. С.</i> Аналіз етапів підготовки до проведення слідчих дій, спрямованих на збирання інформації у електронній формі ...	232

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНИХ ЗНАНЬ І НАВИЧОК ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТОЧНИХ І МАЙБУТНІХ ОЧІКУВАНЬ СУСПІЛЬСТВА ТА РИНКУ ПРАЦІ.....

<i>Жуковська С.Т.</i> Еволюція ролі та змісту людського потенціалу у формуванні розвитку підприємства	235
<i>Кочума І.Ю.</i> Управління людськими ресурсами в умовах пандемії COVID-19: нові виклики та перспективи	238